

WORLD POLITICS

Print Issn: 2383-0123

Online Issn: 2538-4899

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

Analyzing the European Union's New Regional Policy-Making Regarding to Climate Change: European Green Deal

Seyed Amin Habibi PhD student of International Relations, Faculty of Law, Theology and Political Sciences, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: se.aminhabibi@gmail.com

Dydokht Sadeghi Haghighi* *Corresponding Author*, Assistant Professor, Department of International Relations, Faculty of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: dasadeghi@yahoo.com

Article Info

Article Type:

Research Article

Keywords:

European Green Deal,
Environmental Policy
Making,
European Union

Article history:

Received February 28,
2024

Received in revised form
June 15, 2024

Accepted June 17, 2024

Published Online

June 20, 2024

ABSTRACT

The European Green Deal is the latest environmental policy-making of the European Union, which is different and distinct from previous environmental policy-making. This research aims to firstly explain environmental regionalism and the advantages of regional environmental policy-making and then investigate the nature of the Green Deal. Also, by examining the background of the issue of environmental policy in Europe, explain why and the necessity of adopting the Green Deal and finally analyze the distinctions of this Deal and its future. In this research, analytical-explanatory method and primary and secondary sources are used to answer the questions: What is the European Green Deal and how does it differ from other environmental policy-making? And what is the importance of environmental policy-making and environmental regionalism? And what will be the future of the European Union in terms of climate change and environmental policy-making?

Cite this Article: Habibi, S. A., & Sadeghi Haghighi, D. (2024). Analyzing the European Union's new regional policy-making regarding climate change: European Green Deal. *World Politics*, 13(1), 169-197

doi: 10.22124/wp.2024.26253.3293

© Author(s)

Publisher: University of Guilan

DOI: 10.22124/wp.2024.23913.3153

1. Introduction

Environmental policies are a set of effective and efficient measures that have been able to control and prevent environmental crises to an optimal extent, including the Rio Convention, the Stockholm Treaty or the Paris Agreement. The twenty-seven series of the Conference of the Parties, which is a subset of the Intergovernmental Panel on Climate Change and in the form of the United Nations Conference on Climate Change, are also among the most extensive global environmental policies. The European Green Deal, which is the common denominator of the activities of the EU member states in the form of the European Commission and the European Parliament, was approved and entered into force in the European Council in 2019.

2. Theoretical Framework

Environmental regionalism, as its name suggests, is the convergence and commonalities regarding the importance of the environment in a specific region, which has been formed from new regionalism and attention to common identity and concepts and on the structural foundations of new regionalism. Environmental regionalism is geographically closely related to regionalism and also from the aspect of belonging to common values, climate change is a common value threat to neo-regionalism. In fact, the environment as the basis of human civilization shapes the common identities and culture of the neighbors and creates an environment that goes beyond the economic and political links, agreements and treaties related to them. The existence of this space establishes the prerequisites of the region and neo-regionalism, such as cooperation and convergence in recognizing the threat, adopting the appropriate strategy against the threat, common understanding of threats and facing the threat jointly. In fact, the potential of the environment to create cooperation and convergence in times of crisis and environmental hazards from the potential of economic relations and cooperation It is also more political.

3. Methodology

This research uses explanatory analytical method and first-hand sources such as the master of treaties and regulations as well as books and articles to answer the main and secondary questions, i.e. what is the European Green Deal and how is it different from other environmental policies? And What is the importance of regional environmental policies and environmental regionalism? And what will be the future of the European Union in terms of climate change and regional environmental policies? Interest is paid. The main hypothesis of the authors is the difference and differentiation of this agreement with other existing environmental policies in terms of the function of the broad nature of accuracy and foresight, and attention to the important position of regional environmental policies under the banner of environmental regionalism against climate change is of special importance. they know. Also, they consider the future of peace and security of the European Union to depend on environmental security and in the context of regional environmental policies. The results of this research show that this agreement can be a novel example for adopting similar methods and policies in order to restore the environment and promote environmental security in other regions in terms of ingenuity in the technical methods of adopting financial and economic policies as well as convergence and

collective cooperation. Also, in this sense, the main purpose of research is to investigate And the explanation of this new environmental policy is called the European Green Deal.

4. Result and Discussion

The European Green Deal is a collection of political and legal measures of the European Commission with the main goal of restoring the European environment until 2050 and with the possibility of time extension. Also, this agreement is a fundamental goal to achieve the goal of reducing the Union's greenhouse gas emissions by 30% and at most 50% compared to the level of greenhouse gases in 1990. The difference between the European Agreement for 2030 to the European Green Minimum and the previous environmental policies of this union lies in its provisions and how it is implemented. These programs are divided into three strategic stages, including the first stage of determining strategies and estimating the road map, the second stage of specialized measures and the adoption of specific policies, and the third stage of reviewing the process of adopting new strategies and long-term plans. However, understanding the specific provisions and programs of the Green Deal requires examining the texts of laws, documents, and declarations of the Parliament, the Council of the Court, and the European Bank. Although the Council and the European Commission initially define the way by creating a strategic map and then monitor the performance of others with a supervisory view; But it is the duty of each body in the European Union to deal with how to implement the strategic plan in practice.

5. Conclusion and Suggestions

The results showed that this agreement includes preliminary review of all laws before approval, as well as the introduction and approval of new laws on water economy, bio-friendly industrial issues, sustainable technology and biodiversity. By examining the goals of this agreement, we can conclude that the goal of the clay regional block is the main goal of this agreement from the perspective of climate. The executive mechanism of the Green Deal was of special importance for the achievement of goals, as well as a test of their realism, according to the authors. The results show the executive and regulatory mechanism of the Green Agreement in the form of taxes Diversification of energy sources, new ways of monitoring companies, continuous budget allocation by the European Bank, judicial follow-up by the European Police and the European Court, legislative support and active participation of representatives in the Commission Council and the European Parliament have been imposed on Crane. Also, paying attention to the members' environmental performance index and its promotion and progress has been one of the important issues of the European Council meetings in recent years. The implementation scope of this agreement can be divided into seven provisions, including clean energy, sustainable industry, sustainable agriculture construction and renovation, pollution purification, sustainable transportation and protection of environmental diversity categorized.

سیاست جهانی

شاپا چاپی: ۲۳۸۳-۰۱۳۳
شاپا الکترونیکی: ۲۵۳۸-۴۸۹۹

Homepage: <https://interpolitics.guilan.ac.ir/>

واکاوی سیاستگذاری نوین زیست محیطی منطقه ای اتحادیه اروپا در قبال تغییر اقلیم: پیمان سبز اروپایی

سید امین حبیبی دانشجوی دکتری روابط بین الملل، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: se.aminhabibi@gmail.com
دیدخت صادقی حقیقی^۱ نویسنده مسئول، استادیار گروه روابط بین الملل، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: dasadeghi@yahoo.com

چکیده	درباره مقاله
<p>پیمان سبز اروپایی جدیدترین سیاست‌گذاری زیست‌محیطی اتحادیه اروپا می‌باشد که از جهت ماهیت، گستره، دقت و آینده‌نگری با سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی پیشین متفاوت و متمایز است. این تحقیق در صدد است ابتدا به تبیین منطقه‌گرایی زیست محیطی و مزیت‌های سیاست‌گذاری زیست محیطی منطقه‌ای پرداخته و سپس چیستی و ماهیت پیمان سبز را مورد بررسی قرار دهد. همچنین با بررسی پیشینه سیاست‌گذاری زیست محیطی در اروپا، چرایی و ضرورت اتخاذ پیمان سبز را تبیین کرده و درنهایت تمایزهای این پیمان و آینده پیش‌روی آن را واکاوی نماید. در این تحقیق از روش تحلیلی-تبیینی و منابع اولیه و ثانویه برای پاسخ به سوال‌های: پیمان سبز اروپایی چیست و چه تمایزی با دیگر سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی دارد؟ و سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای و منطقه‌گرایی زیست‌محیطی از چه اهمیتی برخوردارند؟ و آینده اتحادیه اروپا در قبال تغییرات اقلیمی و سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی منطقه‌ای چگونه خواهد بود؟ استفاده شده است.</p>	<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>کلیدواژه‌ها: پیمان سبز اروپایی، سیاست‌گذاری زیست محیطی، اتحادیه اروپا</p> <p>تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۳/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۳/۲۸ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۳/۳۱</p>

استناد به این مقاله: حبیبی، سید امین، & صادقی حقیقی، دیدخت. (۱۴۰۳). واکاوی سیاست‌گذاری نوین زیست محیطی منطقه ای اتحادیه اروپا در قبال تغییر اقلیم: پیمان سبز اروپایی. *سیاست جهانی*, ۱۳(۱), ۱۶۹-۱۹۷. doi: 10.22124/wp.2024.23913.3153

© نویسنده(گان)

ناشر: دانشگاه گیلان

کره زمین تنها مکان شناخته شده در پهنه گیتی بوده که در آن حیات یافت شده است؛ این یگانگی اهمیت حیات و محیط زیست آن را روشن می‌نماید. در طول پنجاه دهه گذشته مشخص شده است که محیط زیست کره زمین، بسیار شکننده بوده و تاب‌آوری آن نسبت به فرسایش‌ها محدود است. تغییر اقلیم^۱ و گرمایش جهانی^۲ معضلات عمده‌ی امنیت انسانی، اقتصادی و سیاسی را در دهه‌های گذشته ناشی شده‌اند، به طوری که از تغییرات اقلیمی به‌عنوان تهدید اساسی برای حیاتی بشری و بحران اصلی پیش‌روی جامعه جهانی نام می‌برند. مجموعه فعالیت‌ها، کنش‌ها و تصمیم‌سازی‌های سیاسی، حقوقی و اقتصادی جامعه جهانی در جهت حفظ و احیا محیط زیست، سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی^۳ نام دارد. سیاست-گذاری‌های زیست محیطی مجموعه اقدامات موثر و کارآمدی هستند که توانسته‌اند تا حد مطلوبی به کنترل و پیشگیری از بحران‌های زیست محیطی بپردازند، که از جمله آن می‌توان به کنوانسیون ریو، معاهده استکهلم و یا توافق پاریس اشاره نمود. مجموعه‌ی بیست و هفت گانه‌ی کنفرانس طرفین^۴، که زیر مجموعه پنل بین‌الدولی تغییر اقلیم و در قالب کنفرانس سازمان ملل متحد برای تغییر اقلیم^۵ است نیز، از جمله گسترده‌ترین سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی جهانی هستند. سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی به دلیل همکاری، همگرایی و خواست طرفین در حل و فصل بحران‌های زیست محیطی، نمونه-هایی متمایز برای بررسی و مذاقه محققان روابط بین‌الملل هستند. از طرفی، حرکت‌های سیاسی-حقوقی در جهت حفظ و حراست از محیط زیست، برخلاف دیگر حرکت‌های سیاسی-حقوقی که معمولاً با خود تفوق سیاسی، نظامی و یا منافع اقتصادی را همراه دارند، عمدتاً دارای هزینه کردهای هنگفت سیاسی-اقتصادی و همچنین قبول کاهش در سطح رشد و توسعه برای اعضا و طرفین، حداقل در میان مدت، هستند، که به تمایز آنها می‌افزاید. همچنین سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی منطقه‌ای نیز که مجموعه فعالیت‌ها، کنش‌ها و تصمیم‌سازی‌های سیاسی، حقوقی و اقتصادی بازیگران منطقه‌ای و با اهداف منطقه‌ای و پیرامونی می‌باشند، در کنار کارآمدی و تأثیر، از ارزش مطالعاتی بالایی به جهت شناسایی روش‌ها و نوآوری‌های حفاظتی و احیای محیط زیستی منطقه‌ای، برخوردارند. در طول پنجاه دهه‌ی گذشته، اتحادیه اروپا نیز به‌دلیل معضلات و مخاطرات زیست محیطی ناشی از تغییر اقلیم در قاره اروپا،

¹ Climate Change

² Global Warming

³ Environmental Policy Making

⁴ COP

⁵ UNFCCC

به سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای توجه ویژه‌ای داشته است؛ که از جمله می‌توان به "برنامه اقدام محیط زیست اروپا" اشاره کرد. توجهات به موضوع محیط زیست در اروپا، دارای پیشینه‌ی تاریخی بوده و مسئله حفاظت از محیط زیست به اولویت‌های اخلاقی در جوامع اروپایی تبدیل شده است. توجه به محیط زیست از منظر نهادی و سیاسی، همچنین مشارکت دو و چند جانبه اعضا در منطقه در یک سیر تاریخی، منجر به منطقه‌گرایی زیست‌محیطی می‌گردد، که پایه گذار سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای در اروپا می‌باشد. با تحول در عرصه‌های تکنولوژی، حقوقی، سیاسی و گسترش بحران‌های زیست‌محیطی، اتحادیه اروپا نیز سیاست‌گذاری زیست‌محیطی نوینی را پایه‌گذاری کرده است، که از منظر ماهیت، گستره، دقت و آینده‌نگری با دیگر سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی (منطقه‌ای / جهانی) متفاوت و متمایز است. این تمایز در سطح مشارکت اعضا، مفاد و نحوه اجرا، بودجه و میزان نظارت دارای تمایزات فراوانی با اسلاف خود است. "پیمان سبز اروپایی" که منجر مشترک فعالیت کشورهای عضو اتحادیه اروپا در قالب شورا، کمیسیون و پارلمان اروپایی است، در سال ۲۰۱۹ شورای اروپایی تصویب و لازم‌الاجرا گشت. این پیمان با ساز و کارهای اجرایی گسترده و آینده‌نگرانه، همچنین با مفاد هفت‌گانه دقیق و مشخص در کسب اهداف پیمان، به سوی حفظ و احیا هر چه بیشتر محیط زیست اروپایی، حرکت کرده است.

در کنار شورا، کمیسیون و پارلمان اروپایی، پلیس، دیوان و بانک اروپایی نیز در نیل به اهداف این پیمان موظف گشته‌اند. می‌توان گفت، این اولین پیمان زیست‌محیطی کارآمد و بزرگی است که در دهه دوم قرن بیست و یکم، اتخاذ شده و همه اعضا به طور فعال و داوطلبانه در آن شرکت دارند؛ و تانیا این پیمان جزو معدود سیاست‌گذاری زیست‌محیطی منطقه‌ای با این گستره در عصر حاضر است. از این‌رو این تحقیق از روش تحلیلی-تبیینی، و منابع دست اولی همچون اسناد، معاهدات، مقررات و همچنین کتب و مقالات، برای پاسخ به سوالات اصلی و فرعی خود، یعنی پیمان سبز اروپایی چیست و چه تمایزی با دیگر سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی دارد؟ و سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای و منطقه‌گرایی زیست‌محیطی از چه اهمیتی برخوردارند؟ و آینده اتحادیه اروپا در قبال تغییرات اقلیمی و سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای چگونه خواهد بود؟ بهره‌جسته است. فرضیه اصلی نویسندگان تفاوت و تمایز این پیمان با دیگر سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی موجود از نظر کارکرد، ماهیت، گستره، دقت و آینده‌نگری بوده و توجه به جایگاه مهم سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی منطقه‌ای تحت لوای منطقه‌گرایی زیست‌محیطی در قبال تغییرات اقلیمی را دارای اهمیت ویژه می‌دانند،

همچنین آینده صلح و امنیت اتحادیه اروپا را در گرو امنیت زیست محیطی و در بستر سیاست گذاری های زیست محیطی منطقه ای قلمداد می نمایند. نتایج این تحقیق نشان می دهد، این پیمان از جهت نوع روش های فنی، اتخاذ سیاست های مالی-اقتصادی و همچنین همگرایی و همکاری های جمعی، می تواند نمونه ای بدیع برای اتخاذ روش ها و سیاست های مشابه در جهت احیا محیط زیست و ارتقا امنیت زیست محیطی در دیگر مناطق نیز باشد، از این حیث هدف اصلی تحقیق بررسی، واکاوی و تبیین این سیاست گذاری زیست محیطی نوین، تحت عنوان پیمان سبز اروپایی می باشد.

۱. منطقه گرایی زیست محیطی و سیاست گذاری زیست محیطی منطقه ای در قبال تغییرات اقلیمی

در دهه های گذشته مفهوم منطقه و منطقه گرایی و یا آنچه که به نو منطقه گرایی معروف گردیده است یکی از موضوعات بسیار مهم در حوزه های تخصصی علوم اجتماعی از جمله مطالعات اروپا، سیاست مقایسه-ای، اقتصاد سیاسی بین الملل، روابط بین الملل و مطالعات منطقه ای بوده است. یکی از مجادلات مهمی که پیرامون منطقه گرایی جدید رخ داده است، جدال درباره نقش سیاسی متحول مناطق در نظم نوین جهانی و بحران های پیش روی بشر است که در واقع پیدایش منطقه گرایی جدید و افزایش سازمان ها و پروژه های منطقه ای ادعایی را برجسته کرده است که مناطق در حال تبدیل شدن به کانون مهم سیاست جهان هستند و حتی در این زمینه برخی از محققان از جمله پتر کاترنشتاین و دنیل داسیلوا فراتر رفته و تصویر "جهان مناطق" را پیشنهاد کردند. (Dasilva, 2022:61). هر چند ابعاد مختلفی از منطقه گرایی جدید ترسیم شده است اما پنج نوع منطقه گرایی اقتصادی، فرهنگی-ارزشی، سیاسی، امنیتی و زیست محیطی را به عنوان مهم ترین ابعاد منطقه گرایی می توان برشمرد.

منطقه گرایی زیست محیطی همان طور که از نامش پیداست، هم گرایی و اشتراکات نسبت به اهمیت محیط زیست در منطقه ای خاص، است که از نو منطقه گرایی و توجه به هویت و انگاره های مشترک و بر پایه های سازه انگارانه نومنطقه گرایی، شکل گرفته است. منطقه گرایی زیست محیطی، به لحاظ جغرافیایی، با منطقه گرایی و همچنین از جنبه ی تعلق ارزش های مشترک (تغییر اقلیم عامل تهدید ارزش مشترک) با نو منطقه گرایی قرابت نزدیک دارد. در واقع محیط زیست به عنوان بستر تمدنی بشر، به هویت ها و فرهنگ مشترک همسایگان، شکل داده و فضایی را از پیش خلق می نماید که فراتر از پیوندهای اقتصادی و سیاسی و پیمان ها و معاهدات مرتبط با آنها، است. (Balsiger, 2016:64) وجود این فضا، پیش شرط های منطقه و نو منطقه گرایی، مانند همکاری و هم گرایی در شناخت تهدید، اتخاذ استراتژی مناسب در مقابل تهدید، درک مشترک از تهدیدات و مواجهه با تهدید به طور مشترک را، رقم می زند. در

واقع پتانسیل محیط زیست برای ایجاد همکاری و هم‌گرایی در مواقع بحران و مخاطرات زیست محیطی، از پتانسیل روابط اقتصادی و همکاری‌های سیاسی نیز بیشتر است؛ زیرا اغلب تهدیدات و مخاطرات منطقه‌ای، یک یا دو بازیگر را تهدید می‌کنند، به‌عنوان مثال منازعات مرزی میان دو بازیگر ممکن است منجر به تلفات و خسارات دوجانبه و در نهایت افزایش قیمت‌ها، بحران انرژی، ناامنی معابر و راه‌ها ترانزیتی منطقه‌ای و یا قطع ارتباط دیپلماتیک گردد؛ (Schoenfeld, 2016: 32) اما برای بازیگران منطقه‌ای خارج از منازعه، اگر حد‌اعلای بحران در بردار زمان-تهدید، رخ ندهد، آنها تهدید یا بحران را برای خود حیاتی تلقی نخواهند کرد و درگیر بحران نخواهند شد. در صورتی که در مناطق، مخاطرات زیست محیطی و بحران‌های تغییرات اقلیمی، ذاتا همه اعضا و بازیگران منطقه‌ای را یک‌جانبه و پیوسته مورد حمله قرار داده، و از این رو واکنش همه‌جانبه و هم‌گرایی در رفع تهدید را به‌طور مشترک، رقم می‌زنند. (Kavianirad, 2018: 77) افزایش احتمال واکنش بهینه‌تر و کارآمدتر نسبت به بحران‌های تغییرات اقلیمی و پیشگیری از مخاطرات زیست محیطی آنها، تحت منطقه‌گرایی زیست محیطی، نسبت به عمل و اتخاذ سیاست‌ها و استراتژی‌های کلان جهانی به‌عنوان کلی واحد، بیشتر است. در مناطقی که منطقه-گرایی دارای قدمت بیشتری است، می‌توان عکس‌العمل سریع‌تر و بهینه‌تری را نسبت به بحران‌های زیست محیطی، نیز انتظار داشت.

یکی از مباحث مهمی که در مناظره جدید در خصوص منطقه‌گرایی مورد توجه قرار گرفته است، تصویر مناطق به‌عنوان یک کنشگر است. در این مفهوم پردازی، ناحیه جغرافیایی از ابژه منفعل (یا عرصه) به سوژه فعال (یا کنشگر) که به نحو فزاینده‌ای قادر است منافع منطقه‌ای و فراملی را مفصل‌بندی کند، تحول می‌یابد. (Enaifoghe, 2023: 99) منطقه‌گرایی زیست محیطی نواحی جغرافیایی را از یک عرصه منفعل در سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی به یک کنشگر فعال در سطح جهانی بدل کرده است. در واقع تحول در مناظره منطقه‌گرایی و گسترش دیدگاه‌های نو منطقه‌گرایی به همراه تصدیق آثار مخرب تغییر اقلیم باعث گردیده است تا مناطق و کنشگران منطقه‌ای گام‌هایی را به سوی منطقه‌گرایی در بعد زیست محیطی بر داشته و منطقه‌گرایی زیست محیطی را شکل دهند. یکی از مهم‌ترین آثار این وضعیت، افزایش اهمیت و بازیگری مناطق در سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی و افزایش توجهات به موضوع محیط زیست در سطح جهانی است. یکی دیگر از ادعاهای مورد بحث در خصوص افزایش نقش منطقه در فضای سیاست جهانی، تغییر نقش سیاسی مناطق به مثابه یک "اجتماع یا همبود سیاسی" است. (Buranelli, 2019: 87) و نتیجه آن نیز این است که مناطق به مثابه یک بازیگر چند بعدی و یک اجتماع

سیاسی دارای لایه‌های متنوع و واحدهای گوناگون، صلاحیت و اقتدار لازم را برای کنش و واکنش در سطح جهانی دارد. افزایش احزاب سبز و جنبش‌های زیست محیطی در سطوح ملی به همراه افزایش توجهات دولت‌ها به موضوع محیط زیست در قوانین اساسی، مقررات ملی و رویه‌های قضایی، باعث گردیده تا موضوع محیط زیست در مناسبات منطقه‌ای نیز وارد شده و جایی برای خود باز نماید. در واقع منطقه‌گرایی‌های زیست محیطی، مانند برنامه اقدام برای محیط زیست و یا پیمان سبز در اتحادیه اروپا، منجر به ایجاد یک اجتماع سیاسی سبز گردیده است. یکی دیگر از عوامل تحول در نو منطقه‌گرایی، تلقی مناطق به‌عنوان کانون "هویت" در سیاست جهان است. به روی عرصه آمدن عناصر هویتی در سیاست جهانی می‌تواند منجر به تحول در نوع و نحوه شکل‌دهی منافع، مفاهیم و عناصر امنیتی شده و تأثیرات شگرفی ایجاد نماید. در دیدگاه منطقه‌گرایی جدید این نوع منطقه‌گرایی، محوری برای "دیپلماسی هویتی" نیز می‌باشد که باعث می‌گردد تا بازیگران جهت نیل به اهداف بر گرفته از هویت خود گام برداشته، همچنین موج‌ها و کنش و واکنش‌های نوینی را به‌عنوان کارگزاران نوین در سطح ساختار ایجاد نمایند. (Barbieri, 2019:33).

این افزایش سطح توجه به مسائل هویتی، باعث منطقه‌گرایی زیست محیطی به مثابه یک امر هویتی نیز شده است. در واقع امنیت زیست محیطی به دلیل پیوند با آینده تمدن و حیات بشری، محیط زیست را به یک مسئله هویتی بدل کرده و سیاست‌گذاری‌ها و کنش‌ها در جهت حفظ و حراست از محیط زیست را در قالب منطقه‌گرایی زیست محیطی در مناطق افزایش داده است. با گسترش نو منطقه‌گرایی، مناطق به‌عنوان یک مقوله در نظام‌های آگاهی و شناخت دانشوران، سیاست‌گذاران یا کارگزاران جهانی به‌عنوان بازیگران اساسی در شکل‌دهی به سیاست جهان پیدا کرده اند. (Grabowski, 2020:76) بدین ترتیب منطقه‌گرایی به ابزاری ظریف ولی قدرتمند برای تحلیل و سیاست‌گذاری در عرصه مدیریت سیاست جهان تبدیل شده است. افزایش توجهات به مسائل امنیت زیست محیطی در میان نخبگان، مجامع علمی و تصمیم‌سازان در سطوح ملی و منطقه‌ای منجر به علاقه و تمایل به بازیگری و کنش در مسائل زیست محیطی در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی گشته است که نمود آن منطقه‌گرایی زیست محیطی می‌باشد. برخی از متفکران نیز برای تشریح مناطق مفهوم مناطق "فیزیکی و کارکردی" را به کار برده‌اند. در این راستا مناطق فیزیکی^۱ را به فضاها و مکان‌های اقتصادی، نظامی و سرزمینی که ابتدا توسط دولت‌ها

^۱ Physical Region

کنترل می‌شدند تعریف می‌کنند. در مقابل این مفهوم، مفهوم کارکردی^۱ از مناطق نیز ارائه شده است؛ در این مفهوم مناطق کارکردی به مناطقی که توسط عوامل غیر سرزمینی همچون عوامل فرهنگی و اقتصادی (بازار) ایجاد شده و اغلب توسط بازیگران غیر دولتی هدایت می‌شوند گفته می‌شود. بنابراین مناطق نیز به خاطر عوامل اقتصادی، فرهنگی و سیاسی متعدد در حال تغییر هستند، در نتیجه، مناطق به لحاظ کارکردی نیز در حال حاضر با تغییرات عمده‌ای مواجه شده‌اند. (Yeo Lay, 2019: 229). با وقوع و گسترش بحران‌های تغییرات اقلیمی و مخاطرات زیست محیطی و جنبه‌های منفی آن بر امنیت سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی و اجتماعی، مناطق جنبه‌های کارکردی خود را در زمینه حفظ و حراست از محیط زیست افزایش داده و بازیگران منطقه‌ای به سوی ایجاد مناطق کارکردی زیست محیطی یا منطقه‌گرایی زیست محیطی حرکت کرده‌اند. مطالعات نو منطقه‌گرایی، ابعاد، عناصر، اقسام نوین منطقه‌گرایی و به ویژه ابعاد مرتبط با جهانی شدن را مورد بررسی و مذاقه قرار می‌دهند. نو منطقه‌گرایی ارتباطی قوی با جهانی شدن داشته و دیدگاه‌هایی در مورد ماهیت این ارتباط شکل گرفته است (Buraneli, 2019: 87). از این دیدگاه منطقه‌گرایی زیست محیطی به چند دلیل و از چند جهت می‌تواند به جهانی شدن کمک نماید؛ نخست به این دلیل که اشتراک، منافع، ارزش‌ها، هنجارها و هماهنگی کشورها برای مقابله با تهدیدات زیست محیطی در سطح منطقه منجر به ارتباط بیشتر بازیگران جهانی می‌گردد. دوم، هماهنگی، همکاری و همگرایی به‌عنوان آرمان جهانی شدن در سطح منطقه‌گرایی زیست محیطی آسان‌تر از سطح بین‌المللی به دست می‌آید. سوم، از طریق همکاری و همگرایی در سطح منطقه می‌توان منافع کشورها و حفظ و احیا محیط زیست را بهتر تأمین کرد؛ چهارم، کاهش جنگ، کشمکش و تأمین صلح و ثبات در سطح منطقه‌ای آسان‌تر از سطح بین‌المللی صورت می‌گیرد از این رو زمینه صلح و امنیت جهانی که توسط مخاطرات زیست محیطی همچون کاهش منابع، انرژی و آب بوجود آمده است، بهتر فراهم می‌آید و در نهایت حفظ و ثبات همکاری‌ها در درون مناطق جغرافیایی عملی‌تر از سطوح بین‌المللی می‌باشد.

سیاست‌گذاری زیست محیطی منطقه‌ای در واقع مجموعه مجموعه‌ی فعالیت‌ها، کنش و برهم کنش‌های هدفمند و مستمر بازیگران منطقه‌ای، شامل همه‌ی بازیگران دولتی و غیردولتی، در جهت احیا محیط-زیست، کنترل بحران‌های زیست محیطی^۲ و پیشگیری از مخاطرات محیط‌زیستی در یک منطقه‌ی جغرافیایی است که منجر به یک تعهد، پیمان، معاهده و یا دیگر گونه‌های توافقات سیاسی-حقوقی می‌

¹ Functional Region

² Environmental Crisis

گردد (Gunn, 2016:68) مانند کنوانسیون تهران^۱ جهت حفظ و احیا محیط زیست دریای خزر در آسیا با شرکت کشورهای ساحلی و یا معاهده راین^۲ و کمیسیون دانوب^۳ در جهت حفظ رودخانه راین و دانوب در اروپا. پیمان سبز اروپایی نیز یک پیمان سیاسی-حقوقی متشکل و نظامند است که به حفظ، حراست و احیا محیط زیست اتحادیه و قاره اروپا کمک کرده و با شرکت اعضای اتحادیه اروپایی در قالب شورا، کمیسیون و پارلمان اروپایی اجرایی گشته است.

۲. پیشنهاد سیاست گذاری زیست محیطی و موضوع محیط زیست در اروپا

پیشینه موضوع محیط زیست در اروپا نیز، بسیار در فهم ماهیت اتخاذ پیمان سبز اروپایی و چرایی ایستادن اتحادیه اروپا در این جایگاه، دارای اهمیت بوده و کمک کننده است. توجه به مسائل زیست محیطی به عنوان عامل دگرگون ساز جوامع انسانی از منظر امنیت و منابع طبیعی، از پیش مورد توجه اروپاییان بوده است. پرداخت به مسئله محیط زیست به مثابه عنصری مرتبط، پر اهمیت و در تعامل با جوامع انسانی و تمدن شهری، در قرن نوزدهم میلادی در بین جوامع نخبه و فضای سیاسی اروپایی وجود داشته و می توان از نویسندگانی همچون کارپنتر^۴ و راسکین^۵ نام برد (Newman, 2015:224) که با توجه به انقلاب های اول و دوم صنعتی^۶ و جنگ های امپراطوری ها مانند پروس و فرانسه در اروپا، و تخریب بی حد و حصر محیط زیست در پی آنها، از آینده بدون محیط زیست صحبت به میان آورده اند. اما قرن بیستم با فعالیت ها و کنش های زیست محیطی گسترده تری در اروپا همراه بود. سیاسی تر شدن اکولوژی و شکل گیری جنبش های زیست محیطی و سبز، و همچنین توافقات، معاهدات و پیمان های زیست محیطی محلی، منطقه ای، دوجانبه و چند جانبه، از این دست مسائل هستند. مانند جنبش کارسون^۷ تحت کتاب "بهار خاموش"^۸ (NRDC, 2015) و یا انبوه معاهدات و کنوانسیون هایی مانند راین^۹، محیط زیست اروپایی^{۱۰}، بن^{۱۱}، استکهلم^{۱۲}، ریو^{۱۳} و ... و تحولات ناشی از افزایش کنش های سیاسی زیست محیطی که

¹ Tehran Convention 2003

² Rhine Convention

³ RCPDR: Regional Commission for the Protection of the Danube River

⁴ Edward Carpenter

⁵ John Ruskin

⁶ First & Second Industrial Revolution

⁷ Rachel Carson

⁸ Silent Spring

⁹ Rhine Treaty

¹⁰ EU Climate Treaty

¹¹ Bonn Treaty

¹² Stockholm Convention

¹³ Rio Convention

با خود تحولات نهادی و ساختاری را در اروپا و اینک اتحادیه اروپا، ایجاد کردند، که می‌توان از جمله به تغییرات در قانون‌های اساسی، ایجاد سازمان‌های حفاظتی، نهادهای نظارتی، بودجه‌ریزی و مسائل مالی، اشاره کرد. (Asproudis&Khan,2019:33-36) در نهایت گستره و عمق این فعالیت‌ها و کنش‌ها منجر شد تا موضوع محیط‌زیست و حفاظت و احیا آن، به یک مسئله هویت‌مند و هویت‌ساز در بین جوامع اروپایی بدل گشته (Oluasson,2012:87) و با مسائل حیاتی همچون صلح، آینده تمدنی، امنیت و امنیت بشری هم سنگ گردیده و فضای خود را در امور سیاسی و حقوقی باز کند؛ به حدی که دادگاه اروپایی^۱ به مسئله محیط‌زیست به مثابه جرم علیه بشریت^۲ پرداخته (EUPE 693.182-June 2021) و احزاب سبز و محیط‌زیستی در اغلب کشورهای اروپایی به فعالیت تأثیرگذار پرداخته و جنبش‌های زیست‌محیطی از پرفعالیت‌ترین و پررنگ‌ترین جنبش‌های اجتماعی و گروه‌های فشار بر دولت‌های اروپایی بدل گردیده‌اند. (McBride,2022) فضای هویتی ناشی از موضوع محیط‌زیست در آموزش به کودکان، دانش‌آموزان و دانشجویان در سیستم آموزشی اتحادیه و کشورهای اروپایی کاملاً مشخص است، (Erhabor,2016:62) به طوری که رعایت مسائل زیست‌محیطی از تولید و نحوه امحا زباله تا طریقه مصرف بهینه از محیط‌زیست به مسئله اخلاقی و با رعایت عمومی در کل سطح جوامع بدل گشته است. (Ulman&Costica,2021:44-45) شاید بتوان گفت پررنگ‌ترین عنصری که به ما نشان می‌دهد، موضوع محیط‌زیست تا چه حد برای اتحادیه‌اروپا دارای اهمیت و ارزش است، پیشینه، نحوه اتخاذ و چگونگی اجرای برنامه‌های کلان محیط‌زیستی تحت‌عنوان "برنامه اقدام محیط‌زیست اتحادیه‌اروپا"^۳ است (EU Environment Action Program,2022)، که توانسته اتحادیه را تا میزان قابل قبولی از بحران‌های زیست‌محیطی دور نگاه داشته، مرز بین توسعه و حفاظت از محیط‌زیست را پایدار کرده و توجهات عدالت بین نسلی^۴، عدالت اقلیمی^۵ و نسل سوم حقوق بشر را که از اهمیت ویژه‌ای نزد اتحادیه اروپا برخوردار است، تأمین کند. (Scalia,2016:22) در واقع پرداختن به صورت جامع به این برنامه، خود نیازمند پژوهشی دیگر است، اما به طور خلاصه می‌توان گفت، برنامه اقدام محیط‌زیست اتحادیه‌اروپا، پدر پیمان سبز اروپایی است و الگویی ارزشمند برای چگونگی اتخاذ استراتژی‌ها، مفاد و اجرای پیمان

¹ European Court

² Crime Against Humanity

³ EU Environment Action Program

⁴ Intergenerational Justice

⁵ Climate Justice

سبز بوده و همچنین سنگ محک مناسبی برای چگونگی آینده پیمان سبز اروپایی، می‌باشد، زیرا که پژوهش‌ها و آمارها نشان می‌دهند، عمده اهداف برنامه اقدام محیط زیست اتحادیه اروپا، به ثمر نشسته و استراتژی‌های آن به خوبی اجرایی گردیده‌اند. (Integra Consulting, 2021: 97-102) از این رو می‌توانند تجربه مناسبی برای اعضای اتحادیه، در نیل به اهداف پیمان سبز اروپایی نیز باشند.

۳. دلایل پیدایش و ضرورت اتخاذ سیاست گذاری‌های زیست محیطی منطقه‌ای در اتحادیه اروپا

شکل‌گیری سیاست گذاری‌های زیست محیطی در اروپا بر اساس درک متناسب از مسائل زیست‌محیطی مانند تغییرات اقلیمی، از دست دادن تنوع زیستی، تخریب لایه ازن، آلودگی شدید آب‌ها، استرس‌های شهری پیوسته بر محیط زیست، تولید انبوه زباله و مواردی از این دست بوده و دارای پیشینه بیش از ۵۰ سال است. (Orlando, 2013) مجموعه خسارت‌های هنگفت مالی سالیانه، همچنین چشم‌انداز پیش‌رو در گسترش خسارات، (Dellink & Lanzi, 2015) بحران‌های امنیتی و درگیری بیشتر با آنها، اصلی‌ترین زمینه برای اقدام به یک ساز و کار عملیاتی، و حل و فصل و پیش‌گیری از این قبیل بحران‌ها، ایجاد کرده است. به علاوه، عوامل متعددی از جمله موقعیت ژئوپلیتیک امنیت زیستی، موقعیت ژئواکونومیک، موقعیت هیدروپلیتیک و در واقع موقعیت جغرافیای طبیعی این اتحادیه در گره، این منطقه را از آسیب‌پذیرترین نقاط، نسبت به تغییرات اقلیمی و گرمایش جهانی، می‌نماید؛ (Baranyai, 2020: 169-172) کم-یابی منابع سوخت فسیلی، حجم مصرف سوخت‌های فسیلی و وابستگی به آنها- (Acevedo & Lorca, 2021: 189) نوع گسترش و محدودیت در حوزه‌های آبریز، حضور در مدار میانه نیم کره شمالی (پر ریسک‌ترین منطقه جهان در قبال تغییرات اقلیمی) (Baranyai, 2020: 71-78)، تنش‌های زیستی، مانند آتش سوزی‌های گسترده، رخنمون پدیده‌های حدی جوی (Zambrano, 2018: 1-8) از جمله گرمایش و سرمایش‌های بی‌سابقه نسبت به دیگر مناطق جهان، از جمله این عوامل، هستند. همچنین عوامل درونی سیاسی، مانند خواست افکار عمومی و فعالیت رسانه‌ها و گروه‌های ذی‌نفوذ و احزاب سبز (McBride, 2022) نیز، به عامل سیاسی بدل گشته‌اند، که می‌توان به نمونه آخر آن، مجموعه تظاهرات‌ها و تحصن‌های گسترده و طولانی در اغلب پایتخت‌های اروپایی با نام "شروش علیه انقراض یا جلوگیری از انقراض"^۱ (Gunningham, 2019: 97) به‌عنوان دیگر عوامل تأثیر گذار، اشاره کرد. تمامی زمینه‌های فوق‌الذکر به صورت مستقیم و انبوه تحولات تاریخی و توجهات به موضوع محیط‌زیست در قاره اروپا

¹ Extinction Rebellion

که پیشتر به آنها اشاره شد، به طور غیرمستقیم، از عوامل پیدایش و گسترش پیمان سبز اروپایی هستند. اما در کنار این عوامل، خروج آمریکا از توافق پاریس در سال ۲۰۱۷، این تفکر را در میان سیاستمداران اروپایی ایجاد کرد که قسمتی از قوای رهبری مقابله با تغییرات اقلیمی منفک شده، و ادامه این روند خطیر، به عهده آنها گذاشته شده و اگر در این زمینه فعالیت نکنند، نه تنها منشاء اثر نخواهند بود، بلکه چالش‌های زیست‌محیطی و تفکرات زیست‌محیطی در عرصه عمل، به حاشیه رانده خواهند شد؛ (Oberthur, 2021: 24-27) در صورتی که احیا محیط‌زیست گُره و جلوگیری از تغییرات گسترده اقلیم، امری همه‌شمول و همه‌گانی در سطح کره است و با وجود وضعیت زیست‌محیطی قاره اروپا، این منطقه از اولین مناطق متأثر از بحران‌های اقلیمی، خواهد بود. عناصر تأثیرگذاری شامل افزایش سطح آب‌های آزاد، آلودگی و کاهش منابع آب، آتش‌سوزی‌های گسترده در منابع طبیعی، تغییرات دمایی شدید در فصول مختلف و پدیده‌های ریزگردی و آلودگی جوی و ...، از احتمال بلقوه‌ای در این منطقه برخوردارند. (Poortinga, 2019: 25) اما همچنان تأثیرگذارترین دلایل، آمار موجود در مسائل مربوط به آب و هوا و محیط‌زیست در اتحادیه اروپا است که خواست به اقدامات عملی در قبال محیط‌زیست مانند پیمان سبز را برجسته می‌کند؛ با توجه به تغییرات آب و هوایی، پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۴۰ در صورت انفعال، سطح دی‌اکسیدکربن در قاره بیش از دو برابر شده و انتظار می‌رود دمای متوسط در سطح اروپا ۲ تا ۳ درجه سانتیگراد افزایش یابد که منجر به رخنمون تابستان‌های فوق‌گرم شرجی و زمستان‌هایی با برودت بالا و خشک خواهد بود. در این بازه زمانی، احتمالاً اروپا مسئول تقریباً یک سوم انتشار گازهای گلخانه‌ای جهان خواهد شد، که عامل اصلی تخریب ازن و افزایش سطح گرمایش گُره می‌باشد. همچنین بیش از ۵۰٪ از کل اکوسیستم و منابع طبیعی در قاره، تحت تأثیرات شدید ناشی از تنش‌های اقلیمی و پدید آمدن نایابی و کم‌یابی منابع قرار خواهند گرفت. به طور متوسط سالانه صدها هزار هکتار از اراضی جنگلی در اثر آتش‌سوزی و یا پاک‌تراشی در اتحادیه اروپا از بین خواهند رفت (IPCC, 2022) و منجر به تخریب محیط‌زیست به‌عنوان فیلتر طبیعی کربن و گازهای گلخانه‌ای، خواهند شد.

۴. واکاوی چستی و ماهیت پیمان سبز اروپایی

پیمان سبز اروپایی^۱، مجموعه اقدامات سیاسی و حقوقی کمیسیون اروپا با هدف اصلی احیا محیط‌زیست اروپا تا سال ۲۰۵۰ و با قابلیت تمدید زمانی می‌باشد. همچنین این پیمان یک هدف بنیادین برای نیل به

¹ European Green Deal

هدف کاهش میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای اتحادیه اروپا برای سال ۲۰۳۰ به حداقل ۳۰٪ و حداکثر ۵۰٪ در مقایسه با سطح گازهای گلخانه‌ای در ۱۹۹۰ میلادی، است. (EU Commission COM (2018) 773, 2018) این پیمان شامل بررسی پیشینی همه قوانین قبل از تصویب، از منظر زیست محیطی و بابت رعایت مسائل زیست محیطی و همچنین معرفی و تصویب قوانین جدید در مورد اقتصاد آبی^۱، مسائل صنعتی زیست دوست^۲، تکنولوژی پایدار و تنوع زیستی می‌باشد (EU Commission COM (2019) 640 final, 2019) و در نهایت با یک هدف غایی به دنبال اصلاح قوانین موجود نیز است. رئیس کمیسیون اروپا، اورسولا فون درلاین^۳، اظهار داشت که پیمان سبز اروپا "مانند گام نهادن انسان بر کره ماه" خواهد بود، زیرا این طرح اروپا را به اولین قاره پیشرو از منظر احیا اقلیمی و پایداری آب و هوایی تبدیل خواهد کرد. (The Parliament magazine, 2019) فون درلاین، برای نیل این هدف، فرانس تیمرمانس^۴ را به‌عنوان معاون ویژه اجرایی در کمیسیون اروپا برای تحقق پیمان سبز، منصوب کرده است. (European Commission, 2022) در ۱۳ دسامبر ۲۰۱۹، شورای اروپا با خواست کمیسیون اروپا پیمان سبز اروپایی را تصویب کرد که تنها با یک رای مخالف لهستان همراه بود. و نهایتاً در ۱۵ ژانویه ۲۰۲۰، پارلمان اروپا نیز آن را تصویب کرد. اتحادیه اروپا قصد دارد در هدفی بیست ساله به مفهوم کربن صفر^۵ دست یابد و این اتحادیه بتواند تا سال ۲۰۵۰ به اولین "بلوک منطقه‌ای خنثی از منظر آب و هوا" در جهان تبدیل شود. (UNIDO, 2020:5) این هدف شامل استراتژی‌های مختلفی از جمله در ساخت و ساز و زیرساخت، حفاظت تنوع زیستی جانوری و گیاهی، کنترل انرژی و گسترش انرژی‌های پاک، حمل و نقل پایدار، تولیدات صنعتی زیست دوست و امنیت غذایی می‌شود. (UNIDO, 2020:6-14) این طرح شامل تعرفه‌ها و جریمه‌های احتمالی برای تولید کربن برای کشورهای است که آلودگی گازهای گلخانه‌ای خود را به نرخ پیشنهادی محدود نمی‌کنند. مکانیسم کاربردی برای دستیابی به این هدف، مکانیسم تنظیم مرز کربن^۶ است. (UNIDO, 2020:5) این مکانیسم با تعیین مرز تولید کربن به طور سالانه، حد نهایی تولید کربن هر عضو را مشخص، و پایش کرده، و در صورت نزدیکی به این مرز، با اخطار و همکاری‌های دیگر اعضا برای کاهش حجم تولید کربن، به آن کشور کمک و جرایمی نیز برای

¹ Blue Economy

² Bio-Friendly Industry

³ Ursula Gertrud von der Leyen

⁴ Frans Timmermans

⁵ Zero Carbon

⁶ Carbon Border Line Mechanism

خاطیان تمهید دیده است. (EU Commission COM (2019) 640 final, 2019) همچنین این پیمان در عرصه مالی و بودجه‌ای، دارای برنامه‌های دقیق بوده و تنها به سرمایه‌گذاری‌های دولتی و اتحادیه متکی نیست و به سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و تکنولوژی‌های غیردولتی توجه دارد. این برنامه‌ها شامل: مشارکت صنعتی کشورهای عضو، تحقیقات و نوآوری در زمینه فن‌آوری‌های حمل و نقل، از جمله باتری‌های لیتیومی و خودروهای الکتریکی، سوخت هیدروژن پایه، ساخت فولاد کم کربن، بخش‌های زیست محیطی پایدار و محیط‌های شهری سازگار با طبیعت می‌باشد. (European Commission, 2022) اتحادیه اروپا قصد دارد از طریق یک برنامه سرمایه‌گذاری¹، با کمینه یک تریلیون یورو (ECEE, 2022) به سرمایه‌گذاری در این عرصه پرداخته، و سیاست‌های تعیین شده در پیمان سبز را تأمین مالی و عملیاتی نماید. علاوه بر این، برای رسیدن اتحادیه اروپا به اهداف خود در این پیمان‌نامه، تخمین زده می‌شود تقریباً ۳۰ میلیارد یورو در سال، از سال ۲۰۲۰ تا ۲۰۳۰ هزینه شود، (EU Commission COM (2020) 21 final, 2020) تا به امروز روند این امر، در حال تحقق است.

۵. چرایی کارآمدی و تمایز پیمان سبز اروپایی نسبت به سیاست‌گذاری‌های پیشین

تمایز پیمان سبز اروپایی با سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی پیشین این اتحادیه در مفاد و چگونگی اجرای آن نهفته است. پی بردن به چیستی اهداف و مفاد این سیاست‌گذاری جدید زیست محیطی نیازمند شناخت از گذشته موضوع محیط زیست در اروپا، همچنین بررسی انتقادی سیاست‌گذاری‌های پیشین است. در واقع برگ برنده این سیاست جدید، استفاده از ویژگی‌های کارآمد سیاست‌گذاری‌های پیشین و رفع موانع و ناکامی‌های گذشته در مورد محیط زیست است. مفاد پیمان سبز اروپایی در واقع گزیده‌ای از موارد کارآمد برنامه "اقدام اتحادیه اروپا در قبال محیط زیست" به همراه استراتژی‌ها و برنامه‌های عملیاتی فوری جدید به صورت سیاست‌های موردی و کلان در بازه‌های زمانی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت، است. این برنامه‌ها در سه مرحله استراتژیک، شامل، مرحله اول تعیین استراتژی‌ها و برآورد نقشه راه، مرحله دوم اقدام‌های تخصصی و اتخاذ سیاست‌های موردی و مرحله سوم بازنگری در روند طی شده، اتخاذ استراتژی‌های جدید و ریل‌گذاری‌های بلند مدت می‌باشد. اما درک مفاد و برنامه‌های مشخص پیمان سبز نیازمند بررسی متون، قوانین، اسناد و اعلامیه‌های پارلمان، کمیسیون، شورا، دیوان و بانک اروپایی می‌باشد. زیرا که یک سند مشخص و جامعی از برنامه‌ها یا مفاد پیمان سبز موجود نیست،

¹ Invest EU program

از این رو که هر ارگان وظیفه محوله خود را در رابطه با آن ایجاد و اجرا می نماید. گرچه شورا و کمیسیون اروپایی در ابتدا با ایجاد نقشه استراتژیک، راه را مشخص و در ادامه با نگاه نظارتی به نحوه عملکرد سایرین نظارت می نمایند؛ اما این وظیفه هر ارگان در اتحادیه اروپا است که به چگونگی اجرای نقشه استراتژیک در عمل پردازد. می توان بخش هایی را به عنوان عامل های تمایز و کارآمدی پیمان سبز اروپایی مورد بررسی قرار داد اما از منظر نویسندگان موارد زیر، قابلیت بررسی بیشتر، همچنین اهمیت بالاتری دارند، این موارد را می توان در هفت حوزه کلان دسته بندی نمود: الف) انرژی های پاک^۱: خشتی بودن اقلیمی یا سیاست کربن صفر تا سال ۲۰۵۰ هدف اصلی پیمان سبز اروپایی است. هدف اولیه در این بخش، دستیابی به " کاهش انتشار خالص گازهای گلخانه ای تا سال ۲۰۵۰" و کربن زدایی از سیستم اقتصادی اروپا می باشد. با بررسی و تنظیم بخشنامه های جدید انرژی، زمینه های ضعف آشکار شده و بسیاری از مقررات موجود نیز بررسی و بازنگری می شوند.

در سال ۲۰۲۳، کشورهای عضو باید برنامه های آب و هوایی و انرژی ملی خود را برای پایبندی به اهداف اقلیمی اتحادیه اروپا برای سال ۲۰۳۰ به روز رسانی کنند. اصول اصلی عبارتند از: "اولویت بندی بهره وری انرژی"، "توسعه بخش برق مبتنی بر منابع تجدیدپذیر"، "تأمین انرژی ارزان قیمت و پاک" و داشتن "بازار دیجیتالی انرژی اتحادیه اروپا" که کاملاً یکپارچه و بهم پیوسته است. در سال ۲۰۲۰، کمیسیون اروپا از استراتژی خود برای آینده ی انرژی سبز و تمیزتر رونمایی کرد. استراتژی اتحادیه اروپا برای یکپارچه سازی سیستم انرژی به عنوان چارچوبی برای انتقال انرژی عمل می کند، که شامل اقدامات برای دستیابی به یک سیستم اقتصادی دوار^۲ و اقدامات برای تأمین الکتریسیته پاک بیشتر و همچنین تولید سوخت های پاک (از جمله هیدروژن) است. "اتحاد هیدروژن پاک اروپا" نیز راه اندازی شده است، زیرا هیدروژن نقش ویژه ای در این تغییر بنیادین دارد. (, EU Commission COM (2019) 640 final (2019: 6) ب) صنعت پایدار^۳: یکی دیگر از حوزه های هدف برای دستیابی به اهداف اقلیمی اتحادیه اروپا، معرفی سیاست صنعتی اقتصاد مدور یا دوار^۴ است. در مارس ۲۰۲۰، اتحادیه اروپا استراتژی صنعتی خود را با هدف "توانمندسازی شهروندان، احیای مناطق سبز و داشتن بهترین فن آوری های زیست دوست" اعلام کرد، همچون ایجاد بازار کالاهای دوستدار محیط زیست. این امر بیشتر مستلزم "کربن

¹ Clean Energies

² Circular Economy

³ Sustainable Industries

⁴ Circular Economy

زدایی و نوسازی صنایع پر مصرف انرژی^۱، مانند فولاد و سیمان است. سیاست "محصولات پایدار"^۱ نیز که در کاهش هدر رفت منابع بسیار مؤثر هستند، اتخاذ و اجرایی شده است. هدف این سیاست اطمینان از استفاده مجدد محصولات و تقویت فرآیندهای بازیافت است. این سیاست به ویژه بر روی منسوجات، ساخت و ساز، وسایل نقلیه، باتری، وسایل الکترونیکی و پلاستیکی، متمرکز شده است. اتحادیه اروپا همچنین به این عقیده رسیده است که باید "صادرات زباله‌های" خود را به خارج از اتحادیه اروپا متوقف کند و بنابراین درباره آن بازنگری خواهد کرد، همچنین قوانین مربوط به حمل و نقل زباله، بررسی و صادرات غیرقانونی آن مورد پیگرد قرار می‌گیرد. کمیسیون اروپایی همچنین به دنبال تغییر قوانین مربوط به عمر وسایل نقلیه با هدف ارتقا مدل‌های آنها می‌باشد. (EU Commission COM 2019 :7-8 final , 640 (2019))

ج) ساختمان و نوسازی^۲: این سیاست، فرآیند ساخت و ساز و نوسازی را، با توجه به روش‌های فعلی ناپایدار، مورد هدف قرار داده است. همچنین از استفاده بسیاری از منابع تجدیدنپذیر در فرآیند ساخت آنها جلوگیری می‌کند. بنابراین، این طرح به ترویج استفاده از روش‌های ساختمانی کارآمد مانند ساختمان‌های سبز، افزایش هوشمندی و تکنولوژیکی آنها و اجرای قوانین پیرامونی و بهبود عملکرد انرژی در ساختمان‌ها، متمرکز است. نوسازی مسکن نیز به منظور کاهش قیمت قبض‌های انرژی صورت خواهد گرفت. هدف آنها سه برابر کردن میزان رشد نوسازی در کلیه ساختمان‌ها، برای کاهش آلودگی ساطع شده در طی استفاده و بهره برداری از آنها، است. (EU Commission COM (2019) 640 final)

د) استراتژی مزرعه به چنگال^۳: استراتژی "از مزرعه به چنگال" موضوع پایداری مواد غذایی و همچنین پشتیبانی از تولیدکنندگان مانند کشاورزان، ماهیگیران، دامداران و باغداران را دنبال می‌کند. روش‌های تولید و انتقال این منابع با هدف افزایش کارایی و کاهش آلودگی و سازگاری با آب و هوا مورد نظر است. قیمت پایین و کیفیت بالای کالاها، در این سیاست امکان‌سنجی شده است. هدف خاص این سیاست شامل کاهش استفاده از سموم دفع آفات شیمیایی، افزایش در دسترس بودن گزینه‌های غذایی ارگانیک و سالم، و کمک به مصرف‌کنندگان برای درک رتبه‌بندی سلامت محصولات و بسته‌بندی‌های پایدار، بازیافت بهینه‌تر محصولات غذایی، و حمل و نقل بهینه آنها است. در صفحه رسمی

¹ Sustainable Products

² Buildings and Renovations

³ Fork to Farm

سایت برنامه از مزرعه به چنگال، فرانس تیمرمانس، معاون اجرایی کمیسیون اروپا، ذکر کرده است که: "بحران ویروس کرونا نشان داده است که همه ما چقدر آسیب پذیر هستیم و بازگرداندن تعادل بین فعالیت‌های انسانی و محیط زیست چقدر مهم است". این برنامه شامل اهداف زیر است: تولید ۲۵٪ از کشاورزی اتحادیه اروپا تا سال ۲۰۳۰ به صورت ارگانیک انجام گیرد، تا سال ۲۰۳۰ ۵۰٪ استفاده از سموم دفع آفات کمتر شود، تا سال ۲۰۳۰ میزان مصرف کودها به میزان ۲۰٪ کاهش یابد، حداقل تا ۵۰٪ از هدر رفت محصولات غذایی جلوگیری شود، تا سال ۲۰۳۰ مصرف مواد ضد میکروبی در کشاورزی و پرورش آبزیان به ۵۰٪ کاهش یابد، برحسب‌گذاری و متمایز کردن مواد غذایی پایدار، انجام گیرد، و در نهایت اختصاص بودجه برای تحقیق و توسعه مربوط به همین موضوع به میزان ده میلیون یورو توسط بانک مرکزی اروپا تأمین گردد. (EU Commission COM (2019) 640 final , 2019 :11-12)

ه) از بین بردن آلودگی‌ها: "برنامه اقدام به آلودگی صفر" که در کمیسیون اروپا در سال ۲۰۲۱ تصویب شد، قصد دارد با کاهش آلودگی "توسط همه منابع آلوده کننده"، به پاکسازی هوا، آب و خاک تا سال ۲۰۵۰ دست یابد. استانداردهای کیفیتی محیط زیستی توسط مسائل قانونی و مالیاتی کاملاً رعایت شود و کلیه فعالیت‌های صنعتی در محیط‌های عاری از سم و با آلودگی کاهش یافته محیط انجام گیرد. همچنین به سیاست‌های مدیریت آب در صنایع کشاورزی و محیط‌های شهری بیشتر توجه شده تا متناسب با سیاست "بدون آسیب" باشند. منابع مضر مانند ریز پلاستیک‌ها^۲ و مواد شیمیایی مانند پسماندهای صنعتی داروسازی که محیط زیست را تهدید می‌کنند، به شدت کنترل شوند. (EU Commission COM (2019) 640 final , 2019 :14) **و) حمل و نقل پایدار**^۳: کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای در حمل و نقل، یکی دیگر از اهداف مورد نظر در پیمان سبز اروپایی است. حمل و نقل هوشمند قصد دارد با تعیین استانداردهای آلاینده‌ها برای وسایل نقلیه با موتور احتراقی، اجرا شود. سیستم‌ها و برنامه‌های مدیریت ترافیک هوشمند قصد دارند به‌عنوان یک راه حل توسعه‌ای پایدار عمل نمایند. روش‌های تحویل کالا با توجه به تکنولوژی‌های جدید و مسیرهای ترجیحی، از طریق زمین، آب و هوا تغییر پیدا می‌کنند و بهبود می‌یابند. تغییرات عمده‌ای در حمل و نقل عمومی با هدف کاهش

¹ Eliminating Pollutions

² Micro Plastic

³ Sustainable Mobility

ازدحام عمومی شهری و همچنین آلودگی انجام می پذیرد. این سیاست قصد دارد تا با نصب درگاه‌های شارژر به صورت گسترده برای وسایل نقلیه الکتریکی، خرید وسایل نقلیه کم آلاینده و پاک را تشویق کند. همچنین طرح جدیدی با عنوان "آسمان واحد اروپا"^۱ به منظور افزایش ایمنی، کارایی پرواز و شرایط سازگار با محیط زیست، بر مدیریت ترافیک هوایی متمرکز و ایجاد گشته است. (EU 10-11: 2019, Commission COM (2019) 640 final) **ز) تنوع زیستی**^۲: استراتژی پیرامون "حفاظت از تنوع زیستی اتحادیه اروپا"^۳ در سال ۲۰۲۲ ارائه شد. مدیریت جنگل‌ها و مناطق دریایی، حفاظت از محیط زیست و رسیدگی به موضوع تلفات و انقراض گونه‌ها و اکوسیستم‌ها از جمله اهداف اصلی این استراتژی هستند. ترمیم اکوسیستم‌های آسیب دیده از طریق اجرای روش‌های کشاورزی ارگانیک، کمک به فرایندهای گرده افشانی، بازیابی و احیا رودخانه‌ها، کاهش سموم دفع آفاتی که به حیات وحش آسیب می‌رسانند، از این جمله اند. اتحادیه اروپا قصد دارد تا ۲۰٪ از زمین‌ها و ۱۰٪ از آب‌های مصرفی در کشاورزی و شهرسازی را به اکوسیستم برگرداند، در حالی که محافظت‌های سختگیرانه‌ای در مورد جنگل‌ها و جنگل‌کاری مورد نظر است. در صفحه رسمی سایت استراتژی تنوع زیستی اتحادیه اروپا، برای سال ۲۰۳۰ اورزولافن درلاین، رئیس کمیسیون اروپا ذکر شده است که: "سالم سازی دوباره طبیعت برای سلامتی جسمی و روحی ما اهمیت دارد و در مبارزه با تغییرات اقلیمی و جلوگیری از شیوع بیماری، مؤثر است". برای تحقق این امر سالانه ۶۰ میلیون یورو به این موضوع اختصاص داده شده است. (EU Commission COM (2019) 640 final , 2019 :13-14)

۶. واکاوی پیمان سبز اروپایی در اجرا و عمل

مهم‌تر از چستی و ماهیت هر سیاست‌گذاری، چگونگی اجرا و نحوه کسب اهداف آن می‌باشد. پیمان سبز اروپایی در عمل در سال‌های گذشته، نشان داده است که یک استراتژی قابل اجرا در قبال پایداری محیط زیست و کنترل بحران تغییر اقلیم با توجه به چالش‌ها و بحران‌های موجود در اروپا بوده است. در ابتدا نیاز است تا به بررسی نحوه تعامل کمیسیون اروپا به‌عنوان قوه مجریه اتحادیه اروپا بپردازیم. برای اجرایی شدن پیمان سبز، کمیسیون اروپا، به صورت فوری دو اقدام اصلی را انجام داده است؛ **نخست** اینکه با وضع "مالیات کربن" بر شرکت‌های خارجی فعال در اتحادیه اروپا، به‌عنوان آلاینده‌ها

¹ Single European Sky (SES)

² Biodiversity

³ EU Biodiversity Protection

زیست‌محیطی و از منتشرکنندگان اصلی گازهای گلخانه‌ای قاره، حمایت از شرکت‌های اروپایی سازگار با محیط‌زیست را به سرعت آغاز کرد. به این منظور، طبق گفته‌ی اورزولا فن‌درلاین، رئیس کمیسیون-اروپا، قوانین مالیاتی جدید مصوب سال ۲۰۲۱، مطابق با قوانین سازمان تجارت جهانی در این قاره، سازمان گرفته‌اند. (IEEP, 2021: 23) دوم، در کنار قوانین مالیاتی جدید، انجام اصلاحات در نظام فعلی وضع مالیات بر فعالیت‌های تجاری آلاینده در سطح اتحادیه اروپا صورت گرفت که عمدتاً بر فعالیت‌های بخش دریایی، حمل و نقل هوایی و ساخت و ساز، نظارت می‌کند. در همین راستا کمیسیون اتحادیه‌اروپا کمک‌های مالی، مدیریتی و نظارتی به بازسازی فعالیت‌های بخش کشاورزی و کمک به کشاورزان برای تولید محصولاتی از مسیرهایی پایدارتر پرداخت. (IEEP, 2021: 28) در نهایت به این ترتیب، کمیسیون اروپا بودجه‌ای به میزان ۱۰۰ میلیارد یورو برای کمک به جایگزینی انرژی‌های تجدیدپذیر با سوخت‌های فسیلی پیش‌بینی کرده، (EU Commission COM (2020) 21 final, 2020) که از سال ۲۰۱۹ محقق شده‌اند. گرچه باید اشاره کرد، تعیین عدد و تامین این بودجه همواره چالشی سخت و با بحث و نظرات متعدد کشورهای اروپایی به خصوص با وضعیت بحران کرونا و بحران‌های اقتصادی، همراه بوده است. بر اساس گزارش سال ۲۰۲۱ انستیتوی سیاست‌های زیست‌محیطی برای اروپا^۱، که تعهدات اقلیمی منطبق بر سیزدهمین آرمان توسعه پایدار سازمان ملل متحد^۲ (یعنی اقدام فوری برای مبارزه با تغییرات اقلیمی) را پایش می‌کند، دو کشور دانمارک با تأثیرگذارترین عملکرد و لهستان با کم‌ترین برآیند در اروپا، شناسایی شده‌اند.

در کنار دو اقدام فوری فوق‌الذکر، وظایف متعدد نظارتی و مدیریتی از جمله پایش، سنجش، ایجاد محدودیت، پشتیبانی تشویقی سیاسی و مالی، ایجاد ساز و کار و ساختار متناسب نو به نو در روند پیمان سبز، بر عهده کمیسیون اروپا می‌باشد. پارلمان اروپا نیز به‌عنوان نهاد تقنینی اروپایی، وظیفه تصویب قوانین مرتبط با موضوع محیط‌زیست و پیمان سبز اروپایی، اصلاح قوانین حاضر مرتبط با احیا محیط‌زیست و پشتیبانی حقوقی از اجرای بهینه پیمان سبز اروپایی را بر عهده داشته و از زمان تصویب این پیمان در شورای اروپایی با تصویب قوانینی از جمله حمل و نقل پاک، زیرساخت کربن‌صفر، صنعت ساختمان سبز و ... به این امر پرداخته است. شورای اروپایی نیز با اتخاذ تدابیر استراتژیک و ایجاد نقشه راه میان‌مدت و بلندمدت به‌عنوان مجمعی با حضور نمایندگان هر عضو اروپایی، به نیل اهداف پیمان سبز

¹ IEEP

² 13th CSD

کمک می‌کند. در نهایت تک به تک کشورهای عضو پیمان، با وجود پیشینه زیست‌محیطی در قوانین و اهمیت جایگاه محیط‌زیست نزد سپهر سیاسی داخلی خود، بدون نیاز به تصویب داخلی پیمان سبز اروپایی، با هماهنگی قوانین داخلی و روندهای کلان سیاسی خود، به تحقق اهداف و نیل آرمان‌های این پیمان، همت گمارده‌اند، که این روند با گزارش سالیانه وضعیت زیست‌محیطی هر عضو در پیمان سبز اروپایی، سنجش می‌گردد. (European Union europa.eu, 2022). بانک مرکزی اروپا نیز با تامین ده میلیارد یورو اولین بسته مالی حمایتی خود را در سال ۲۰۲۰ برای تامین اهداف پیمان سبز ارائه داد و تعیین شد، در بازه‌های ۳ تا ۵ ساله بسته‌های بعدی حمایتی خود را طبق نظرات کارشناسی و مشورتی کمیسیون و پارلمان اروپا ارائه دهد. (European Parliament PE 649.371, 2020) پلیس اروپایی^۱ و دیوان اروپایی نیز مسئولیت تامین برآوردهای تامینی و قضایی این پیمان را بر عهده گرفته‌اند؛ (European Parliament PE 737.869, 2022) گرچه مواردی همچون پیگیری قضایی تخلفات زیست‌محیطی و جرایم زیست‌محیطی از قبل در دستور کار دیوان‌اروپایی و دادگاه حقوق بشر اروپا قرار داشت. (European Parliament PE 737.869, 2022)

۷. سناریوهای پیش رو پیمان سبز اروپایی و دو گذاره انتقادی، بحران اوکراین و پندمی کرونا

آینده پیش رو پیمان سبز اروپایی؛ بازخوانی سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی اتحادیه اروپا در زمینه مقابله با تهدیدات زیست‌محیطی، نشان می‌دهد که در دهه ۷۰ و ۸۰ میلادی، تمرکز بر مسائل زیست‌محیطی سنتی، مانند حفاظت از گونه‌ها و بهبود کیفیت هوا با کاستن از انتشار آلاینده‌ها بوده است؛ اما اکنون، تاکید بر یک رویکرد سیستماتیک و ارتباط بین موضوعات گوناگون و بُعد جهانی آنها مورد توجه است. این امر به معنی حرکت از سمت درمان به سمت پیشگیری از تخریب محیط زیست است. از اواخر دهه ۱۹۷۰ تا کنون، اتحادیه اروپا بیش از ۲۵۰ مورد قانون‌گذاری مختلف در زمینه حفاظت و احیا از محیط زیست داشته است. (Detters, 2019:76) و البته اتحادیه در این زمینه با چالش‌هایی نیز روبه‌رو بوده است. اما در کل می‌توان گفت حرکت‌های پیوسته اتحادیه اروپا از ابتدا تا کنون توانسته‌اند، اقدامات مفید و سرنوشت‌سازی را برای احیا محیط‌زیست و جلوگیری از بحران‌های زیست‌محیطی رقم زنند. در نگاهی کل‌نگر، اگر "پیمان سبز اروپایی" را، در امتداد این اقدامات در نظر بگیریم، این اقدام هم، به مانند اسلاف خود، می‌تواند نقشی مثبت و پررنگ در احیای محیط‌زیست بازی کند. اما در نگاه جزنگر، با

¹ Europol

توجه به تفاوت‌های عمده و نوآوری‌های این پیمان، می‌توان انتظار داشت این حرکت، اهداف بیشتر و گسترده‌تری را در زمینه محیط‌زیست، محقق کند و در نتیجه، اقدامی موثرتر و عمیق‌تر به جای گذارد. و همچنین در صورت کارآمدی و تحقق نسبی، موجودیت ساختاری و نهادی این پیمان، باعث می‌گردد تا به‌عنوان الگو و نمونه‌ای برای سایر کشورهای جهان، در ایجاد سیاست‌گذاری‌های زیست‌محیطی منطقه-ای، عمل نماید. تحقق حداکثری برنامه‌ها و استراتژی‌های مشترک زیست‌محیطی اتحادیه اروپا در زمینه احیا محیط زیست، با مشارکت اعضا، مانند "برنامه اقدام محیط زیست اتحادیه اروپا" می‌تواند انتظاراتی را برای به ثمر نشستن پیمان سبز اروپایی، ایجاد کند و احتمال تحقق اهداف را دو چندان گرداند. اما باید در نظر داشت به علت اهداف بلند پروازانه‌تر و اقدامات رادیکال‌تر در این پیمان، که احتمالاً به علت توفیقات گذشته حاصل شده، می‌تواند تحقق اهداف و اجرای استراتژی‌های این پیمان را سخت‌تر و با مشکل مواجه سازد. تحولات سیاسی و اقتصادی تأثیرگذار در دوره اتخاذ و پی‌ریزی این پیمان، مانند بحران‌های اقتصادی، بحران‌های انرژی، جنگ‌ها و پناهجویان، برگزیت^۱ و خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا نیز، مشکلاتی دو چندان برای نیل اهداف پیمان سبز به وجود آورده‌اند. اما باید در نظر داشت از سال ۲۰۱۹ که این پیمان پایه‌ریزی و اجرایی گشته است، اقدامات موثر اجرایی، حقوقی و مالی متناسبی انجام شده، و اهداف کوتاه مدت دو و پنج ساله، یا محقق گردیده و یا در شرف تحقق هستند؛ مانند تخفیفات مالیاتی، کاهش تولید کربن، افزایش ضریب احیا محیط زیست، افزایش شاخص عملکرد محیط زیستی^۲ اعضا، بهینه‌تر شدن صنایع در قبال تخریب محیط زیست و ... (European Parliament, 2022). با توجه به افزایش روزانه تأثیرات تغییرات اقلیمی، مانند شیوع موج گرما در اتحادیه اروپا در تابستان ۲۰۲۲ و همچنین دیگر نقاط جهان، می‌توان انتظار داشت تمایلات به اجرایی کردن پیمان سبز اروپایی با تمام سختی‌ها و موانع، بیشتر شده و اعضا را در اجرای آن، از قبل مصمم‌تر کند.

به نظر می‌رسد دو رخداد مهم اخیر جهانی، گذاره‌هایی انتقادی در به ثمر نشستن و یا نیل به اهداف پیمان سبز اروپایی باشند، که هر دو، بعد از پیمان سبز، رخ داده‌اند. اولی، مبحث عالم‌گیری ویروس کرونا و یا همان پندمی کوئید است؛ و دومی وقوع بحران اوکراین است؛ این بحران پیوسته، میان روسیه و غرب، که توسط شرق تحول‌خواه شروع گشت و با مواجهه غرب خواهان حفظ وضع موجود ادامه

^۱ BREXIT

^۲ EPI

یافت، توانست تحولات نوینی در بازار انرژی، اقتصاد جهانی، بلوک‌بندی‌های نظامی و سیاسی و ... ایجاد کند. برخی معتقداند، این تحول پیش‌درآمدی برای تغییر در نظام بین‌الملل آینده خواهد بود. (Fazal,2022) از دیدگاه کلی این چالش‌ها می‌توانند برای پیمان سبز اروپایی، بسیار مخرب باشد و شاید نیاز باشد هر یک از رخدادها و وقایع را، به طور جداگانه مورد بررسی قرار دهیم و راه‌کارها و پیش‌بینی‌ها برای آینده این چالش‌ها توسط اروپاییان را، بررسی نماییم. ۱- در واقع بحران کرونا در نگاه اول، حاکمیت دولتی، واگرایی، خودیاری و مرزبندی کشورها را افزایش داد؛ زیرا بشر در دوران مدرن با چنین بحران جهانی، روبه‌رو نبوده است. اما از نگاه زیست محیطی، بحران کرونا (که خود ناشی از محیط زیست و دارای ریشه‌های زیست محیطی نیز است) جز اندک تولید زباله‌های پلاستیکی مانند ماسک، دستکش و اقلام بهداشتی، باعث کاهش ۲۵ درصدی تولید گازهای گلخانه‌ای در جهان شد، (Yang,2022:90) کاهش که آمال کنفرانس‌های متعدد زیست محیطی بوده است. در اروپا نیز کمبود اقلام بهداشتی، ونتیلاتور و کیت‌های تشخیص، (Buck,2020) در ابتدا یک واگرایی منفی را پیش کشید، اما همکاری‌های دو و چند جانبه درون اروپایی و اروپایی-آمریکایی بود که، کیت‌های تشخیص و واکسناسیون کارآمد جهانی را رقم زد، که اقدامات مهمی در کنترل بحران پندمی بودند. به سخن دیگر، واگرایی ابتدایی دسامبر ۲۰۱۹ منجر به همگرایی دولت‌ها (یا حداقل در اتحادیه اروپا) در سال‌های بعدی شد. دول اروپایی با پایه‌ریزی سیستم‌های هشدار منطقه‌ای، افزایش بودجه‌های بهداشتی در مقابله با پندمی‌ها و اپیدمی‌ها و ذخیره‌سازی محصولات بهداشتی و کاربردی احتمالی، (ECDC,2020) اقدامات موثر مشترکی برای آینده این گونه بحران‌ها، انجام دادند. یکی دیگر از مسائل پندمی کوئید، مبحث فشارهای مالی بر اتحادیه اروپا بود که منجر به اتخاذ استراتژی‌های ریاضتی و انقباضی اقتصادی شد. (European Parliament P E 662.903, 2021) شاید بتوان مهم‌ترین نتایج مخرب پندمی در اروپا را، ماندگاری فشارهای مالی بر بدنه اقتصادی اتحادیه دانست؛ که مهم‌ترین تهدید نیز برای پیمان سبز اروپایی هستند. اما اهمیت مسائل زیست محیطی نزد اروپاییان و همچنین وجود ریشه‌های زیست محیطی پندمی کوئید، اتحادیه را ملزم به تامین مالی پیمان سبز اروپایی کرد. به طوری که بودجه‌های کلان اقتصادی برای نیل اهداف پیمان، از روز اول و در طی پندمی نیز، اتخاذ و تامین گردیده‌اند. (EPRS,2021) در طول پندمی، جهانیان و اروپاییان در عمل توانستند مضرات و خطرات بحران‌های تغییرات اقلیمی و زیست محیطی را لمس کنند. پس می‌توان نتیجه گرفت بحران پندمی کوئید در کنار معضلات عدیده

خود، به عامل استحکام و قوام بخش در تصمیمات زیست محیطی اتحادیه اروپا بدل گردید. ۲- بحران اوکراین نیز چالش‌هایی را برای پیمان سبز اروپایی در پی داشته است؛ مانند مسائل مالی و بودجه‌ای و همچنین چالش سیاسی مانند اولویت‌دهی به مسائل مضیق مانند امنیت نظامی و انسانی نسبت به مسائل موسع مانند موضوع محیط زیست. در کنار آن، اثرات مخرب جنگ بر محیط زیست در کشور اوکراین، به‌عنوان سرزمین وسیعی از اروپا، و مهم‌تر از آن، کمبود و گرانی انرژی نیز چالش اساسی برای پیمان سبز اروپایی است؛ زیرا اتحادیه را ملزم به سوزاندن سوخت‌هایی با تخریب زیست بالا، مانند ذغال سنگ کرده است. مسائل فوق در ابتدا تصویری از تخریب شدید محیط زیست و به حاشیه رفتن موضوع محیط زیست در اتحادیه را نمایان می‌سازد؛ اما باید توجه داشت مسائل زیست محیطی و راه‌کارهای اجرایی و پیشگیری از بحران‌های اکولوژیک، مسائلی زمینه‌مند و زمان‌بر هستند که وابسته به فعالیت مثبت، مُمند و گسترده می‌باشند. از این رو، توجه به این نکته حائز اهمیت است که، اروپا اولین بار نیست که با بحران انرژی از سمت روسیه به‌عنوان تامین‌کننده اصلی انرژی در اتحادیه، مواجه می‌شود (بحران‌های سال ۲۰۰۸ و ۲۰۱۳) (The Guardian, 2013) و ثانياً در طول زمان اتحادیه توانسته است وابستگی انرژی خود را از ۴۸ درصد در دهه ۹۰ میلادی، به ۳۲ درصد در زمان بحران اوکراین کاهش دهد. (Flanagan, 2022) در واقع تنوع‌بخشی به منابع تامین انرژی هیدروکربنی در کنار کاهش وابستگی به انرژی‌های هیدروکربنی^۱ و جایگزینی آن با انرژی‌های تجدید پذیر پاک، توانسته است تا حد فراوانی اتحادیه را از آسیب پذیری زیست محیطی و امنیت انرژی نسبت به گذشته مصون دارد. (Van Halm, 2022) در ابتدا تحریم‌های روسیه و اروپا به طور متقابل به مباحث انرژی کشیده نشدند، اما کاهش صادرات انرژی از روسیه به بهانه تعمیرات خط لوله نورث استریم^۲، الزام پرداخت اروپا به روبل و افزایش قیمت انرژی در جهان، (The Guardian, 2022) باعث شد اتحادیه اروپا به تکنولوژی گران‌تر اما امن تر ال‌ان‌جی^۳ (گاز مایع قابل حمل) از آمریکا، قطر و ...، در مقابل خط لوله روسیه، تَن دهد. (Demico, 2022) اتخاذ استراتژی که اروپا از قبل تر نیز آغاز کرده بود. از سوی دیگر، آمریکا با توجه به دسترسی به منابع غیرمتعارف، مانند نفت شل^۴ و گاز تایت^۵، در اقدامی حمایت‌کننده، اقدام به تامین ۱۵ میلیارد متر مکعب گاز مایع، برای زمستان اروپا کرده است، (Forbes, 2022) که تا حد فراوانی،

¹ Hydro Carbonic Energy

² North Stream Pipeline

³ LNG

⁴ Shale Oil

⁵ Tight Gas

خواستگی انرژی اتحادیه را، فراهم می‌آورد. در واقع اتحادیه اروپا، هر چند با تاخیر، اما شروع روندی را آغاز کرده است که، منجر به کاهش مصرف انرژی هیدروکربنی در درون اتحادیه خواهد شد، زیرا تامین انرژی توسط آلان‌جی و شل، گران‌تر از سابق است و اتحادیه در مبحث پیمان سبز، از قبل در نظر داشته است تا با جایگزینی بیشتر انرژی‌های تجدیدپذیر پاک، به کاهش مصرف سوخت‌های هیدروکربنی روی آورد. همچنین، وابستگی به آمریکا و کشورهای دیگر در آینده نیز، می‌تواند بحران‌هایی در مبحث امنیت انرژی، بی‌آفریند؛ از این روست که می‌توان گزارش‌های راهبردی و مقالات پژوهشی و آینده پژوهی فراوانی پیرامون آغاز استقلال انرژی از روسیه و استقلال انرژی از منابع هیدروکربنی در ذیل بحران اوکراین را، در سایت کنسول سیاست خارجی اتحادیه اروپا¹ مشاهده کرد. (ECFR,2022)

در واقع می‌توان گفت اتحادیه اروپا بر پایه پیمان سبز اروپایی و همچنین اجبارهای مالی از بحران اوکراین، فرصتی‌هایی بخش از سوخت‌های فسیلی را در پیش گرفته است. البته باید در نظر داشت عدم صادرات گاز از سمت روسیه نیز، مقطعی بوده و بیشتر حربه‌ای سیاسی-اقتصادی برای فشار بر اروپا در عدم حمایت از اوکراین باشد، زیرا بیش‌ترین درآمد روسیه، از فروش منابع هیدروکربنی است و بیش‌ترین سهم از درآمدهای حاصله را، فروش گاز به اتحادیه اروپا، تامین می‌کند. (IEA,2022) بحران امنیت غذایی نیز، توانسته است موضوع محیط زیست را تا حدی در اتحادیه، به حاشیه براند، که برآیند بحران اوکراین و استراتژی گروگان‌گیری سرزمینی- کشاورزی روسیه از کشور اوکراین است. (EPRS PE 733.667, 2022)

در نهایت می‌توان نتیجه گرفت، ممکن است به دلیل بحران پندمی و بحران اوکراین در امسال و سال آینده، موضوع محیط زیست مورد توجه دول اروپایی قرار گیرد، و همچنین شاهد افزایش آلودگی- های جوی و تولیدات گازهای گلخانه‌ای در زمستان باشیم، اما، پافشاری بر کاهش مصرف سوخت و انرژی، مطابق مفاد پیمان سبز اروپایی به‌عنوان بخش‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی در سطوح کشورهای اتحادیه اروپا، و همچنین توجه به اهمیت انرژی‌های پاک و تجدیدپذیر در امنیت انرژی و امنیت ژئواکونومی اتحادیه، می‌توان انتظار داشت، اقدامات پیشگیری‌کننده و احیاکننده محیط زیست در لوای پیمان سبز اروپایی، مانند جلسات مکرر کارگروه‌ها و نشست‌های پیمان سبز اروپایی در شورای اروپا و کمیسیون اروپا در بحبوحه جنگ اوکراین، (ETT,2022) همچنان برقرار و در حال اجرا باشند.

¹ www.ecfr.eu.com

نتیجه گیری

سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی جهانی و منطقه‌ای (در سطوح نهادی، سیاسی و حقوقی) از جمله مهم‌ترین کنش‌ها و فعالیت‌های موثر در جهت حفظ و احیا محیط زیست و ارتقا امنیت زیست محیطی و جهانی می‌باشند. سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی منطقه‌ای به دلیل مشارکت و همکاری فعالانه‌تر اعضا و همچنین اشتراکات آنها در مخاطرات و معضلات زیست محیطی منطقه‌ای، اغلب موثرتر و کارآمدتر از سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی جهانی عمل نموده‌اند. وجود بحران تغییر اقلیم و تهدیدات امنیت زیست محیطی در قرن بیست و یکم، امنیت انسانی، اقتصادی و سیاسی کشورها از جمله اتحادیه اروپا را به طور ویژه مورد حمله و اثر قرار داده است. پیشینه تاریخی اولویت‌دهی و توجه به موضوع محیط زیست در اروپا، همچنین سرعت تأثیر مخاطرات زیست محیطی در قاره اروپا (براساس عوامل جغرافیایی)، که منجر به فشارهای اقتصادی، سیاسی و امنیتی گشته‌اند، موجب شده است، این اتحادیه در پنج دهه گذشته در امر سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی منطقه‌ای و همچنین جهانی فعالانه عمل نماید. جدیدترین سیاست‌گذاری زیست محیطی منطقه‌ای اتحادیه اروپا در قالب "پیمان سبز اروپایی" تبلور یافته است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد اهداف، مفاد، ساز و کار اجرایی و نظارتی این پیمان، تمایزات این پیمان نسبت به دیگر سیاست‌گذاری‌های زیست محیطی در اتحادیه اروپا و جهان می‌باشد. پیمان سبز، مجموعه اقدامات سیاسی و حقوقی کمیسیون، شورا و پارلمان اروپایی است که، هدف احیا جدی محیط زیست و کاهش ملموس تولید گازهای گلخانه‌ای در اروپا را تا سال ۲۰۵۰ و با قابلیت تمدید زمانی، دنبال می‌نماید. نتایج نشان داد این پیمان شامل بررسی پیشینی همه قوانین قبل از تصویب، همچنین معرفی و تصویب قوانین جدید در مورد اقتصاد آبی^۱، مسائل صنعتی زیست دوست، تکنولوژی پایدار و تنوع زیستی می‌باشد. با بررسی اهداف این پیمان، می‌توان نتیجه گرفت آرمان "بلوک منطقه‌ای خنثی از منظر آب و هوا" هدف اصلی این پیمان است. برای تحقق این امر مجموعه مسائل بودجه‌ای، سرمایه‌گذاری، مشارکت و هم‌گرایی‌های سیاسی، تصویب و بازنگری قوانین، در قالب اسناد تصویبی در شورا، کمیسیون و پارلمان اروپایی، تحت عنوان واحد پیمان سبز اروپایی مورد توجه قرار گرفته و معاون ویژه اجرایی برای نظارت بر آن و ارائه گزارش در کمیسیون اروپایی منتصب گردیده است. ساز و کار اجرایی پیمان سبز از اهمیت ویژه‌ای برای کسب اهداف، همچنین محک واقع‌گرایانه

^۱ Blue Economy

بودن آنها، نزد نویسندگان برخوردار بود. نتایج نشان می‌دهد ساز و کار اجرایی و نظارتی پیمان سبز در قالب‌های مالیات بر کربن، تنوع‌دهی به منابع انرژی، شیوه‌های جدید نظارتی بر شرکت‌ها، اختصاص بودجه مداوم توسط بانک اروپایی، پیگیری قضایی توسط پلیس اروپایی و دیوان اروپایی، حمایت تقنینی و همچنین مشارکت فعالانه نمایندگان در شورا، کمیسیون و پارلمان اروپایی، وضع گردیده است. همچنین توجه به "شاخص عملکرد محیط زیستی" اعضا و ارتقا و پیشرفت آن از جمله مسائل مهم جلسات شورای اروپایی در سال‌های اخیر بوده است. گستره اجرایی این پیمان را می‌توان در مفاد هفت‌گانه‌ای که توسط نویسندگان انجام گرفته، مورد دسته‌بندی قرار داد که نشان از دقت و عمکرد پیمان سبز در جهت کسب اهداف می‌باشد. این دسته‌بندی شامل انرژی‌های پاک، صنعت پایدار، ساختمان و نوسازی، کشاورزی پایدار، پالایش آلودگی‌ها، حمل و نقل پایدار و حفاظت از تنوع زیست محیطی می‌باشد. کماکان یک تریلیون یورو برای تحقق اولیه اهداف پیمان تا سال ۲۰۳۰ توسط اتحادیه اروپا تصویب گردیده، که ۲۶۰ میلیارد یورو آن محقق شده است. لازم به ذکر است که، اتحادیه اروپا پیشتر نیز سیاست‌گذاری زیست محیطی منسجمی را تحت عنوان "برنامه اقدام محیط زیست اتحادیه اروپا" تصویب و اجرایی کرده، که در تحقق اهداف از دقت بالایی برخوردار بوده است. البته همگرایی در موضوع محیط زیست با چالش‌ها و مشکلاتی نیز در اتحادیه روبرو بوده که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته‌اند؛ مانند عدم همکاری دولت لهستان در زمان تصویب پیمان سبز و یا معضلات کمیسیون اروپایی در تامین و تصویب بودجه مرتبط با پیمان. اما جدی‌ترین چالش‌ها پیش‌روی پیمان سبز اروپایی، پندمی کرونا و معضلات اقتصادی-سیاسی ناشی از آن و همچنین بحران اوکراین و حمله روسیه به بخشی از خاک اروپا است که، به مدت حداقل چند سال اجرای این پیمان را با دشواری همراه کرده، و مسائل سیاسی و اقتصادی ویژه خود را در پی دارد. در واقع توجه به سیاست‌های ریاضتی اقتصادی و کاهش توانمندی اقتصادی در دوران کرونا، و همچنین تمرکز بر مسائل امنیتی مضیق نزد سیاست‌مداران اروپایی، همچون جنگ و امنیت سخت در دوران بحران اوکراین، و کم توجهی به امنیت موسع و امنیت زیست محیطی، و وقوع بحران‌های کمبود انرژی و امنیت غذایی از جمله مهم‌ترین آنها هستند. اما با نتایج بدست‌آمده در این تحقیق، به نظر می‌رسد اتحادیه اروپا توانسته است به طریق مطلوبی، بر چالش‌ها فائق آمده، و نظارت و اجرای پیمان سبز اروپایی را تا حد مقبولی ادامه دهد.

References

- Asproudis, Elias, Khan, Nadeem, (2019). Regional Environmental Policy: Europe and US, Journal of Industry, Competition and Trade, Vol6 , No23, P33-36.
- Acevedo, Rafael Alexis, Lorca-Susino, Maria, (2021). The European Union oil dependency: a threat to economic growth and diplomatic freedom, International Journal of Energy Sector Management, Vol15, Issue5, P189.
- Baranyai, Gábor, (2020). European Water Law and Hydropolitics, Springer Pub, P169-172 & 71-78.
- Buck, Tobias, (2020). Financial Times, European countries search for ventilators as virus cases surge, www.ft.com/content/5a2ffc78-6550-11ea-b3f3-fe4680ea68b5, March 2020.
- Dennison, Susi, (2022). Green Peace: How Europe's Climate Policy Can Survive The War in Ukraine, ecfr.eu, June 2022.
- Dellink, Rob, Lanzi, Elisa, (2015). Consequences of Climate Change Damages for Economic Growth: A Dynamic Quantitative Assessment, OECD-ilibrary.org, ECO/WKP(2015)31.
- Deters, Henning, (2019). European environmental policy at 50: Five decades of escaping decision traps? , Environmental Policy and Governance, Wiley, Vol 29, Issue 5, P76.
- Demicco, Pasquale, (2022). A cold winter to come? The EU seeks alternatives to Russian gas, EU Parliament, Directorate-General for External Policies, Policy Department. PE 536.413.
- Erhabor, Norris, (2016). Impact of Environmental Education On the Knowledge and Attitude of Students Towards the Environment, INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL & SCIENCE EDUCATION, VOL11, No12, P62.
- EU Parliament, (2021). EUPE 693.182 -June 2021, Available at europarl.europa.eu/supporting-analyses.
- EU Environment Action Program,(2022). ec.europa.eu/environment/action-programme, last visited 2 December 2022.
- European Commission, (201^). Brussels, COM (2018) 773.
- European Commission, (201^). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final.
- European Commission, (2022). ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/timmermans-en, last visited 7 December 2022.
- European Commission, (2022). Just Transition funding sources, www.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_en. Last visited 7 December 2022.
- European Council for an Energy Efficient Economy (ECEEE), (2022). www.eceee.org/policy-areas/test/financing-the-eu-green-deal/, last visited 7 December 2022.
- European Commission, (2020). Brussels, 14.1.2020 COM (2020) 21 final.
- European Commission, (2019). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final, 2.1.2. Supplying clean, affordable and secure energy, P6.
- European Commission, (2019). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final, 2.1.3. Sustainable industry for a clean and circular economy, P7-8.

- European Commission, (2019). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final, 2.1.4. Building and renovating in an energy and resource efficient way, P9.
- European Commission, (2019). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final, 2.1.6. From 'Farm to Fork': designing a fair, healthy and environmentally-friendly food system, P11-12.
- European Commission, (2019). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final, 2.1.8. A zero pollution ambition for a toxic-free environment, P14.
- European Commission, (2019). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final, 2.1.5. Accelerating the shift to sustainable and smart mobility, P10-11.
- European Commission, (2019). Brussels, 11.12.2019 COM (2019) 640 final, 2.1.7. Preserving and restoring ecosystems and biodiversity, P13-14.
- European Union, (2022). europa.eu/capacity4dev/public-environment-climate/wiki/green-deal-country-fiches, last visited 7 December 2022.
- European Parliament, (2020). European Green Deal Investment Plan, PE 649.371 – April 2020.
- European Parliament, (2022). PE 737.869 – October 2022, Environmental crime affecting EU and the EU's Green Deal objectives, P76 & 38.
- European Parliament, (2022). www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220119IPR21314/future-of-europe-europeans-see-climate-change-as-top-challenge-for-the-eu. 26-01-2022.
- European Center for Disease Prevention and Control (ECDC), (2020). Early Warning and Response System of the European Union (EWRS), <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/early-warning-and-response-system-european-union-ewrs>.
- European Parliament, (2021). Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries and Economy, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, P E 662.903 - March 2021.
- European Parliamentary Research Service (EPRS), (2021). Multiannual financial framework for the years 2021 to 2027 The future of EU finances, EU Legislation in Progress 2021-2027 MFF.
- European Council on Foreign Relation (ECFR), (2022). www.ecfr.eu.com <https://ecfr.eu/?s=gas+dependency>, last visited 4 December 2022.
- European Parliamentary Research Service (EPRS), (2022). Russia's war on Ukraine: Impact on global food security and EU response, European Parliament, PE 733.667 – September 2022.
- European Think Tank Group (ETTg), (2022). The European Green Deal and the war in Ukraine, <http://www.ettg.eu/>, July 2022, P25.
- Fazal, Tanisha, (2022). Foreign Affairs, foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-04-06/ukraine-russia-war-return-conquest, 101 Foreign Aff. 20 (2022) may 2022.
- Flanagan, Mark, (2022). How a Russian Natural Gas Cutoff Could Weigh on Europe's Economies, International Monetary Fund, <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles>, 19 July 2022.
- Forbes, (2022). Biden's Commitment for US LNG To Supply Europe Faces Strong Headwinds, www.forbes.com/sites/davidblackmon/2022/03/27/bidens-commitment-

- for-us-Ing-to-supply-europe-faces-strong-headwinds/?sh=1e1019da247a, 27 May 2022.
- Graff-Zivin, Josh, (2018). Environmental Policy-Making; Theory & Practice, The Rockefeller Foundation, Oxford Martin School. p 22.
- Gunn, Jill, Olagunju, Ayodele, (2016). Integration of environmental assessment with planning and policy-making on a regional scale: a literature review, Environmental Impact Assessment Review, Vol61, No30, p68.
- Gunningham, Neil , (2019). Averting Climate Catastrophe: Environmental Activism, Extinction Rebellion and Coalitions of Influence, King's Law Journal, Vol30, Issue2, P97.
- Integra Consulting, (2021). EU ENVIRONMENTAL REPORT, October 2021, P97-102, Available at www.interreg-central.eu/Content.Node/discover/Interreg-CE-2021-27-Environmental-Report.
- IPCC, (2022). 2022 Annex I: Global to Regional Atlas, doi:10.1017/9781009325844.028.
- Institute for European Environmental Policy (IEEP), (2021). European Sustainable Development Report 2021, Part 2. The European Green Deal, EU Recovery and the SDGs, P23 & 28 & 30.
- International Energy Agency, (2022). www.iea.org/reports/russian-supplies-to-global-energy-markets/gas-market-and-russian-supply-2, last visited 1 December 2022.
- McBride, James, (2022). How Green-Party Success Is Reshaping Global Politics, CFR.org.
- Newman, Julie, (2015). Green Ethics and Philosophy, Sage Publication, P224.
- NRDC, (2015). The Story of Silent Spring, 13 August 2015, NRDC.org.
- Oluasson, Ulrika, (2012). Towards a European identity? The news media and the case of climate change, European Journal of Communication, Sage Journal, Vol25, Issue2, P87.
- Orlando, Emanuela, (2013). The Evolution of EU Policy and Law in the Environmental Field: Achievements and Current Challenges, Transworld, available at transworld.iai.it, April 2013 No21, ISSN 2281-5252.
- Oberthur, Sebastian, (2021). The European Union's international climate leadership: towards a grand climate strategy, Journal of European Public Policy, Vol28, Issue7, P24-27.
- Poortinga, Wouter, (2019). Climate change perceptions and their individual-level determinants: A cross-European analysis, Global Environmental change, Vol55, P25.
- Scalia, Valeria, (2016). The European Court of Human Rights and Environmental Crime, EFFACE.eu, EU. P25.
- The Parliament magazine, (2019). www.theparliamentmagazine.eu/news/article/europes-man-on-the-moon-moment-von-der-leyen-unveils-eu-green-deal, 11 December 2019.
- The Guardian, (2013). Russia and Ukraine edge closer to 'gas war', <https://www.theguardian.com/world/2013/oct/29/russia-ukraine-gazprom-gas-war>, last visited 5 December 2022.
- The Guardian, (2022). Nord Stream 1: Gazprom announces indefinite shutdown of pipeline, www.theguardian.com/business/2022/sep/02/nord-stream-1-gazprom-announces-indefinite-shutdown-of-pipeline, 2 september 2022.
- Taghizadeh Ansari, Mohammad. (2014), Climate Changing Political Economy and Its Effect on Major Actors, Global Politics, 204, 3(3), 185. {In Persian }

- Ulman, Simona, Costica, Mihai, (2021). Environmental Performance in EU Countries from the Perspective of Its Relation to Human and Economic Wellbeing, International Journal of Environmental Research and Public Health, Vol18, No23, P44-45.
- UNIDO, (2020). Brussels Focus on European Green Deal, Europe's new growth strategy A climate-neutral EU by 2050, P5 & 6-14.
- Van Halm, Isabeau, (2022). How can the EU end its dependence on Russian gas?, Energy Monitor, www.energymonitor.ai/policy/how-can-the-eu-end-its-dependence-on-russian-gas, 11 May 2022.
- Yang, Mingyu, (2022). Implications of COVID-19 on global environmental pollution and carbon emissions with strategies for sustainability in the COVID-19 era, Science of Total Environment, Vol 809, 25 February 2022, 151657, P90.
- Zambrano, Manuel, (2018). Deforestation as an indicator of environmental degradation: Analysis of five European countries, Ecological Indicators, Vol90, P1-8.